

NEKI VIDOVI DUHOVNOSTI LAIKA U DANAŠNJEM SVIJETU

Ljiljana MATKOVIĆ

Suvremeni kršćani, mislim ovdje u prvom redu na laike, mogu shvatiti potrebu da se npr. obnovi liturgija, da se radi na ekumenizmu, da se razmatra uloga laika u životu Crkve itd., ali čini se da poziv na svetost koji je II vatikanski koncil uputio svim kršćanima nailazi u prvi čas na potpuno nerazumijevanje. Možemo reći da je u prvi čas tako jer, da bi taj poziv dopro do svijesti suvremenog kršćanina, potrebno je prethodno revidirati mnoga shvaćanja, čak bi se moglo reći, potrebno je mijenjati jedan određeni mentalitet.

Zašto ljudi, kad se spomene svetost, slegnu ramenima, nasmiju se tome kao nekoj nevjerojatnosti i na kraju konstatiraju: »Pa ja želim biti čovjek od krvi i mesa!«? Budući da je takvo reagiranje upravo tipično ne samo za one koji ne vjeruju nego i za vjernike, ono je znak nečega, simptom jednog određenog shvaćanja, simptom ovog našeg vremena. Danas smo došli do toga da ne vidimo tijesne povezanosti između riječi *svet* i riječi *kršćanin*, koje su u početku kršćanstva predstavljale tautologiju. Predaleko bi nas odvelo kad bismo tražili sve uzroke takvog duboko ukorijenjenog shvaćanja, koje predstavlja veliku zapreku za razvoj kršćanske ličnosti laika u suvremenom svijetu. Kako vidimo, tip monastičke duhovnosti, koji je u prošlosti suvereno vladao, ostavio je tragove i u XX stoljeću. Kako god je on donio mnogo koristi Crkvi odnosno čovječanstvu, on je danas, gledano u cjelini, faktor koji koči razvitak kršćanske duhovnosti, i to upravo zato što se ne može uzeti kao mjera, kao tipični i jedini modus vivendi današnjeg čovjeka. Ta će duhovnost i dalje predstavljati nešto čemu se ne može osporavati uloga i vrijednost, no danas se prije svega mora priznati jedna nova duhovnost koja neće odjeljivati čovjeka od svijeta u konkretnom smislu, u kojoj će biti uključene sve ljudske aktivnosti, duhovnost koja neće biti dodatak životu, već koja će biti sam život u njegovu totalitetu. Tada ljudi neće imati dojam da im se u ime duhovnosti želi oteći nešto od njihove autentične ljudskosti, već naprotiv: shvatit će da je kršćanska duhovnost moćno sredstvo kojim mogu sačuvati cjelovitost svoje ličnosti. Danas se upravo nameće potreba izgrađivanja te kršćanske duhovnosti, takve duhovnosti koja će suvremenom laiku vratiti pozdanje u njegove kršćanske sposobnosti i svijest da on, makar kopa

ugljen, mete cestu, pravi strojeve, makar nije redovnik, da on može ostvariti punovrijednu kršćansku egzistenciju u savršenoj povezanosti s Bogom.

Tada će biti lakše svladati i indiferentnost prema kršćanskoj duhovnosti (neki tvrde da ih to naprosto ne zanima), a ta je ravnodušnost daleko opasnija od nerazumijevanja. Čovjek će se početi baviti svojom vjerom, razmišljat će o njoj i osjetit će u kolikoj mu ona mjeri pomaže da sam u sebi pronade neslućene vrijednosti. Neće prepuštati duhovni život, pa ni svetost, privilegiranim odabranicima koji su u stanju da žive u »pustinji« i da se samo mole, već će vidjeti da i on sam — u okviru svog zanimanja i svojih svakodnevnih poslova, ma kako banalni oni bili — ulazi u aktivno Božje djelovanje. U tom pogledu svakom je kršćaninu potrebno samopouzdanje, vjera u vlastite snage, ali — naravno — prije svega vjera u Božju milost, koja daje tim našim snagama da se razviju.

Ostaje dakle široko polje rada, ne samo za teologe nego za svakog čovjeka, da pokuša razvijati duhovnost koja će odgovarati našem vremenu, našoj situaciji, prilikama u kojima živimo. To ne znači neki konformizam niti bježanje pred teškoćama. To je realni stav i jedini mogući stav da bi kršćanska poruka sačuvala svoju svježinu i efikasnost. U protivnom zatvorili bismo je u uske granice, stvorili bismo od nje muzejski eksponat. Umjesto da olako optužujemo materijalizam naše epohe, koji tako lako uspijeva apsorbirati ljude i pružiti im razne naknade, bolje je da počnemo graditi vrednote jedne nove duhovnosti koja će biti kadra da ispuni suvremenog čovjeka. Nema bojazni da taj suvremeni čovjek neće za njom posegnuti, jer se već danas osjeća potreba za njom. U toj sveopćoj krizi vrijednosti, kad se u okviru kulture, naobrazbe i rasonode svašta čovjeku pruža, malo ih je koji ne osjećaju ugroženost unutaršnjeg jedinstva svog bića. Malo ih je koji nemaju potrebu za nekim sigurnijim kriterijem, za nekom snagom koja će ih u njihovom odabiranju podržavati. No, kršćanska duhovnost ne može doći kao neka magična formula koja rješava sve probleme. To nije ekstaza, neko permanentno nadahnuće kojim lebdimo iznad svijeta. Ona nas ne stavlja u smirenost lišenu napetosti. Njena dinamična stvarnost je u tome da ulazimo svojim djelovanjem u aktivno Božje djelovanje, u akciju spasenja, ulazimo kao aktivni članovi u široki pokret jedne snage koja neprekidno djeluje.

Mislim da je za kršćansku duhovnost vrlo značajan osjećaj solidarnosti, i to ne samo s Kristom i kršćanima već sa svim ljudima. Ako duhovnost ne vodi jednoj otvorenosti prema drugima, jednoj povezanosti s drugima, prepoznavanju Stvoriteljeva lika u svakom čovjeku — onda to više nije kršćanska duhovnost. Ta se povezanost ne očituje samo u dijalogu u uskom smislu te riječi, ona se očituje — gotovo bi se moglo reći — u svakom trenutku našeg života. Svime što radimo i čime se služimo mi smo nevidljivim nitima vezani uz mnoštvo ljudi, živih i mrtvih. A zar to nije solidarnost? I upravo se u toj točki može kršćanska duhovnost rasplamsati, upravo u tom spletu svih mogućih funkcionalnih i kulturnih potreba kojima su ljudi međusobno povezani.

Današnji ljudi, osobito intelektualci, vole uzeti neke elemente kršćanske duhovnosti pa ih inkorporirati u svoje posebne misaone siste-

me. Kao da ih užasava pomisao da bi mogli biti uniformirani, kao da se boje da im kršćanska duhovnost nameće neka pravila, neke unaprijed određene strukture koje će im oduzeti individualnost. To je pogrešno shvaćanje kršćanske duhovnosti. Jer ona u stvari ne bi smjela ljudima oteti pravo na njihove osobne duhovne potrebe, koje se manifestiraju u njihovom osobnom načinu mišljenja i rezoniranja. Nije sve u tome da nekog nahranimo, napojimo, obučemo i utješimo. Čovjek ima pravo i na svoje mišljenje. Pluralizam u kršćanskoj duhovnosti razumljiva je stvar, jer kršćanska duhovnost ne obuhvaća samo jednu kategoriju ljudi, već sve ljude. Međutim, to nimalo ne ugrožava njenu jedinstvenost, koja se odrazava upravo u povezanosti s Kristom i Evanđeljem. Ta bi se jedinstvenost morala odražavati i kod svakog pojedinca, i to u tom smislu da duhovnost ne bude jedan od kolosjeka kršćanskog života, tako da s jedne strane stoje naše molitve i mise, te pokoje dobro djelo, a s druge strane naše profesionalne dužnosti, koje su često puta razdirane svakojakim ambicijama, svim mogućim stavovima i afektima koji s kršćanstvom nemaju nikakve veze. Upravo je takva praksa stvorila nepovjerenje prema kršćanskoj duhovnosti, pa i prema samom kršćanstvu, i dovela je do današnje ravnodušnosti. Jer, razumljivo je da današnji čovjek koji je zaokupljen naukom i tehnikom i mnogim drugim svjetovnim vrijednostima nema volje dodavati svom životu neke forme koje, ako su lišene smisla, predstavljaju opterećenje. On neće mahinalno ići na misu i mahinalno se moliti. Tek kad osjeti što mu to daje, u kojem ga smislu sve to oblikuje, on će to i prihvatiti. Tada neće imati potrebu da traži kompenzaciju u raznim oblicima života koji poprimalju razmjere »svjetovne religije«.

Današnji svijet, koji pruža tolike razloge za pesimizmom, u stvari je široko polje rada, teren na kojem kršćanska duhovnost može i mora živjeti. Ovom su svijetu i te kako potrebni sveci. Nedostaje — kako kaže Lebret u jednoj svojoj molitvi — prisutnost u širem smislu jedne svetosti koja se u većem prostoru rasprostire i koja bi prožela zajednički život. »Gospodine, daj nam svetaca« — moli Lebret i dalje nastavlja: »... To su dovoljno mudri teolozi koji imaju mudrost što je ti daješ da bi kršćanskoj viziji priključio nova istraživanja nauke i društvenu stvarnost koja je uvijek u gibanju; to su misionari vrućeg srca koji su uronjeni u ljudske mase i prihvaćaju samo Tvoj mesijanizam, koji snažno ljube narod a ne otuđuju se u svojim iluzijama i u svojim promašajuma; to su borci koji ostaju borci u istom omjeru u kojem napreduje život i raste nada; to su svećenici u župi, pastiri koji vole svoje ovce, istodobno braća i vodiči; to su vrlo ponizni reformatori Crkve, koji polaze iznutra da bi iz nje iščupali rak-rane i da bi uvijek novo uredili njeno lice; to su kršćani, nosioci velikih zajedničkih odgovornosti: političkih, ekonomskih, društvenih ili kulturnih, kršćani koji velikim trudom i svojom oštroumnom bezazlenošću podižu institucije, pokreću unaprijed strukture, daju pravo u preticanju, učvršćuju poštenje, odolijevaju nezdravim ambicijama, izdajničkim napušanjima, iscrpljuju se u službi naroda ne tražeći ni priznanje ni slavu, povezuju ljude dobre volje, odbacuju kompromise, spašavaju civilizaciju i potiču njen napredak.« (Svesci — kršćanska sadašnjost, br. 7/8, str. 7)

SUMMARIUM

Concilium Vaticanum II ad sanctitatem tendendi omnium esse officium alte proclamavit. Diffidentia erga valorem sanctitatis nostrae aetati haud honori est. Tamen campus sanctitati pro nostra aetate proprius quaerendus. Sanctitas in concretae vitae multiformi activitate sese manifestare debet, et christianos cuicumque labori honesto insudantes Deo unitos reddere. Et hoc necessarium hodie est, eo praesertim fine, ut christianus nuntius semper vivus, semper efficax appareat. Nec hoc fieri expectatur sine aliquali dialectica tensione. Solidarismus omnium in communi negotio optime demonstratur. Eoque sanctitas ipsa crescit. Intactae, sine dubio, persistunt individuales notae personalitatis. Nullam humanam activitatem sanctitas deserit, sed omnem activitatem illuminat, confirmat, elevat.